

Seat No. _____

HAI-1601100102030700

M. A. (Sem.-III) Examination

May - 2023

Sanskrit

(Unseen, Essay, Meghadut)

(Old Course)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours / Total Marks : 70

સૂચના / Instructions :

- (૧) બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(1) The marks of all questions are the same.
(૨) જમણી બાજુનો આંકડો ગુણ સૂચવે છે.
(2) The figures on the right indicates mark.

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો : ૧૪
1 Translate any **one** of the following prose passages : 14
(૧) અથાન્યસ્મન્નહનિ પાપબુદ્ધિર્ધર્મબુદ્ધિં પ્રાહ મો મિત્ર ! વાર્ધકભાવે કિં ત્વમાત્મવિચેષ્ટિતં સ્મરસિ ? દેશાન્તરમદૃષ્ટ્વા કાં શિશુજનસ્ય વાર્તા કથયિષ્યસિ ? ઉક્તજ્ઞ દેશાન્તરેષુ બહુવિધભાષાવેશાદિ યેન ન જ્ઞાતમ્ ।
ભ્રમતા ધરણીપીઠે તસ્ય ફલં જન્મનો વ્યર્થમ્ ॥
વિદ્યાં વિક્તં શિલ્પં તાવનાપ્નોતિ માનવઃ સમ્યક્ ।
યાવદ્વ્રજતિ ન ભૂમૌ દેશાદેશાન્તરં હૃષ્ટઃ ॥
(૨) અહં સિંહલદ્વીપે ભૂપતેર્જીમૂતકેતોઃ પુત્રઃ કન્દર્પકેતુર્નામ । એકદા કેલિકાનનાવસ્થિતેન મયા પોતવણિઙ્ગમુખાચ્છુતં યદત્ર સમુદ્રમધ્યે ચતુર્દશ્યામા- વિર્ભૂતકલ્પતરુતલે મણીકિરણાવલીકર્બુરપર્યટ્કે સ્થિત્વા સર્વાલઙ્કાભૂષિતા લક્ષ્મીરિવ વીણાં વાદયન્તી કન્યા કાચિદ્દશ્યત ઇતિ । તતોઽહં પોતવણિજમાદાય પોતમારુહય તત્ર ગતઃ । અનન્તરં તત્ર ગત્વા પર્યટ્કેઽધર્મગ્ના તથૈવ સાવલોકિતા । તતસ્તલ્લાવણ્યગુણાકૃષ્ટેન મયાપિ તત્પશ્ચાઙ્ગમ્પો દત્તઃ । તદનન્તરં કનકપત્તનં પ્રાપ્ય સુવર્ણપ્રસાદે તથૈવ પર્યટ્કે સ્થિતા ।

- ૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો : ૧૪
- 2 Translate any **Two** of the following : 14
- (૧) जाड्यं धियो हरति सिञ्चति वाचि सत्यं
मान्मोन्नतिं दिशति पापमपाकरोति ।
चेतः प्रसादयति दिक्षु तनोति कीर्ति
सत्संगतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ॥
- (૨) तोयेरत्नैरपि करुणया भिममानौ निदाधे
मालाकार व्यरचि भवता या तरोरस्य पुष्टिः ।
सा किं शक्या जनयितुमिह प्रावृषेण्येन वारां
धारासारानपि विकिरता विश्वतो वारिदेन ॥
- (૩) પ્રારમ્ભ્યતે નાં ખલુ વિઘ્નભયેન નીચૈઃ
પ્રારમ્ભ્ય વિઘ્નવિહતા વિરમન્તિ મધ્યાઃ ।
વિઘ્નૈઃ પુનઃ પુનરપિ પ્રતિહન્યમાનાઃ
પ્રારમ્ભ્ય ચોત્તમજના ન પરિત્યજન્તિ ॥

- ૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૪
- 3 Translate any **one** of the following prose passages in to Sanskrit : 14
- (૧) વિવાહ થયા એ દિવસોમાં નિબંધોના નાના પૈસાના કે પાઈના એ તો યાદ નથી. એમાં દંપતિપ્રેમ, કરકસર, બાળલગ્ન વગેરે વિષયો ચર્ચવામાં આવતા. આમાંના કોઈ નિબંધ મારા હાથમાં આવતા ને હું તે વાંચી જતો. એ તો ટેવ હતી જ કે વાંચવું તે પસંદ ન પડે તો ભૂલી જવું, ને પસંદ પડે તો તેનો અમલ કરવો. એકપત્નીવ્રત પાળવું તે પતિનો ધર્મ છે એમ વાંચેલું, એ હૃદયમાં રમી રહ્યું. સત્યનો શોખ તો હતો જ. એટલે પત્નીને છેતરાય તો નહીં જ. એથીયે બીજી સ્ત્રી સાથે સંબંધ ન થાય એ પણ સમજાયું હતું. નાનકડી ઉંમરે એકપત્નીવ્રતનો ભંગ થવાનો સંભવ બહુ થોડો જ હોય.
- (1) I don't remember the small money or pie of essays in the days of marriage. In it, the topics of couple love, thrift, child marriage etc. were discussed. Any such essay would come into my hands and I would read it. It was a habit that if you don't like to read it, forgets it, and if you like it, implements it. Reading that keeping monogamy is the husband's religion, played in the heart. Love was the truth. So, if the wife is cheated, then not. It was also understood that he should not have a relationship with another woman. There is very little chance of breaking the vow of celibacy at a young age.

(૨) અર્જુનની વ્યક્તિમૂલક દૃષ્ટિને બદલીને શ્રીકૃષ્ણે વિશ્વ અને પરમાત્મા સાથેનું તાદાત્મ્ય સાધતી પરમાર્થદૃષ્ટિ આપી છે. જીવનના પરમવિકાસનો ખ્યાલ આપ્યો છે. કુલધર્મ અને સગાઓમાં જ મર્યાદિત બનેલી જીવનદૃષ્ટિને આદર્શ જીવનદૃષ્ટિમાં પરિવર્તિત કરી છે. મહાત્મા ગાંધીએ પણ કહ્યું છે કે 'કર્મફલત્યાગરૂપી મધ્યબિંદુની આસપાસ ગીતાની બધી ફૂલગૂંથણી થયેલી છે' મહાભારતનું યુદ્ધ એ દૈવી અને આસુરી તત્વો વચ્ચેનો સંઘર્ષ છે. તેમાં સદ્તત્ત્વનો વિજય દર્શાવાયો છે. ગીતા દ્વારા મનુષ્યને શ્રેયનો માર્ગ દર્શાવાયો છે.

(2) By changing Arjuna's subjective vision, Lord Krishna has given Parmarthdrishti attaining oneness with the world and Paramatma. Has given the concept of the ultimate development of life. It has transformed the outlook on life into an ideal outlook. Mahatma Gandhi also said that "all the flowers of the Gita are woven around the center of karma" The battle of Mahabharata is a struggle between the divine and the demonic elements. The path of credit is shown to man through the Gita.

૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિષય પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : ૧૪

4 Write an essay in Sanskrit on any one of the following topics. 14

(૧) વિદ્યાધનં સર્વધનપ્રધાનમ્ ।

(૨) સંસ્કૃતસાહિત્યે પર્યાવરણચિન્તનમ્ ।

(૩) સત્યમેવ જયતે ।

(૪) કવિકુલગુરુકાલિદાસઃ ।

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોક પર મલ્લિનાથની ટીકાને અનુસરીને સંસ્કૃતમાં વિવરણ લખો. ૧૪

5 Write a description in Sanskrit on any two of the following verses, According to Mallinath's commentary. 14

(૧) તસ્મિન્નદ્રૌ કતિચિદબલાવિપ્રયુક્તઃ સ કામી

નીત્વા માસાન્કનકવલયભ્રંશરિક્તઃ પ્રકોષ્ઠઃ ।

આષાઢસ્ય પ્રથમદિવસે મેઘમાશિલ્પસાનું

વપ્રક્રીડાપરિણતગજપ્રેક્ષણીયં દદર્શ ॥

- (२) स्थित्वा तस्मिन्वनचरवधूभुक्तकुञ्जे मुहूर्तं
तोयोत्सर्गात् द्रुततरगतिस्तत्परं वर्त्म तीर्णः ।
रेवां प्रक्ष्यस्युपलविषमे विन्ध्यपादे विशीर्णा
भक्तिच्छेदैरिव विरचितां भूतिमंगे गजस्य ॥
- (३) मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा त्वां
वामश्चायं नदति नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः ।
गर्भाधानक्षणपरिचयान्नूनामाबद्धमालां
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः ॥
- (४) तस्यास्तिक्तैर्वनगजमदैर्वासितं वान्तवृष्टिर्
जम्बूकुञ्जप्रतिहतरयं तोयमादाय गच्छेः ।
अन्तःसारं धनं तुलयितुं नानिलः शक्यति त्वां
रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ॥
-